

INTELLECTUELEN zijn een Franse specialiteit, schrijft u.

„Het is een westers fenomeen van Franse oorsprong. De intellectuelen hebben elkaar eerst in het Frans gevonden, op het Franse ideologische terrein. Het is in de eerste plaats hier in Frankrijk dat een categorie mannen het waanzinnige geloof koesterde dat ze als tussenpersonen konden optreden tussen de samenleving en het universum. Dat idee is nu dood, maar het is inderdaad hier in Parijs begonnen.”

In het buitenland mag men graag met de Fransen spotten op dat punt.

„Daarin heeft men gelijk en ook weer niet.”

Wat wilt u daarmee zeggen?

„Men heeft gelijk want het was natuurlijk van een grote zelfgenoegzaamheid om jezelf tot intellectueel uit te roepen. Men heeft ongelijk omdat het lang niet altijd tot slechte dingen heeft geleid. Er zijn niet alleen maar fouten gemaakt. De geschiedenis van de klerken die zich als tussenpersonen zien heeft ook iets eerzaams en glorieus; tijdens de affaire Dreyfus, de opkomst van het fascisme, tijdens het verzet, de oorlog in Algerije. Voor heel Europa geldt dat bij de komst van de Russische dissidenten. Het zijn de intellectuelen in Frankrijk geweest die het eerst die authentiek anti-totalitaire stemmen uit centraal Europa hebben gehoord, beter dan de intellectuelen elders, in het buitenland en in ieder geval beter dan de Europese politici. Ik kan me een reis aan het eind van de jaren zeventig naar de Scandinavische landen herinneren — ik zeg u dat want u komt daar ook vandaan (sic) — en het viel me toen op hoe doof men zich daar hield voor de boodschap uit het oosten en de eerste scheuringen in het systeem. Het is mode om de intellectuelen hun misstappen te verwijten maar zonder hen, en dat geldt zeker ook voor de Franse intellectuelen, zou er een grote leegte zijn geweest.”

Als we het over intellectuelen hebben, bedoelen we linkse intellectuelen.

„Als we serieus zijn, ja. Trouwens de anti-Dreyfusschrijvers hadden dat meteen door. Ze keerden zich tegen de intellectuelen. Ga maar na, Barrès en Maurras zijn er mee begonnen. In Frankrijk is dat heel duidelijk, de rechtse schrijvers zijn anti-intellectueel. Ze zijn van mening dat de intellectueel de ware literatuur besmet.”

U neemt het op voor de intellectuelen en toch heeft u hun grafrede geschreven zoals iemand het uitdrukte.

„Ja, omdat ze vandaag de dag geen functie meer hebben. Hun rol is zinloos geworden. We kunnen het begrip wel blijven hanteren maar dan moeten we goed weten dat het woord niet meer aanduidt wat het was in de tijd van Zola tot Sartre. Dat is iets anders.”